
JOAN CARRERA

EL NOSTRE MESTRE

MARCEL·LÍ JOAN I ALSINELLA

Periodista i exdelegat general de Mitjans de Comunicació de l'Arquebisbat de Barcelona

Encara ha de passar molt més temps per tenir prou perspectiva per valorar la trajectòria, l'obra i el llegat del bisbe Joan Carrera, mort a principis d'octubre del 2008. Qualsevol persona aliena al món religiós deu haver quedat realment sorpresa per la gran quantitat d'articles d'homenatge dedicats a lloar la figura de Joan Carrera que s'han escrit en el decurs d'aquests tres mesos. Per als qui ens movem en ambients cristians, aquest fet no ens ha produït cap estranyesa. El bisbe Joan suscitava adhesions i generava assentiments. Dins i fora de l'Església.

El nom de Joan Carrera obria moltes portes, tal com vaig poder copsar personalment un munt de vegades. Carrera va ser l'únic bisbe que es va atrevir a participar en una taula rodona a la seu del Partit dels Socialistes de Catalunya. La seva fotografia amb el logotip del PSC ha servit moltes vegades perquè des de les files integristes se l'ataqués sense pietat. Però ell mai no es va queixar. Se n'adonava, somreia sorneguerament i continuava essent allà on considerava que havia de ser, anant als actes a que se'l convidava i participant en aquells actes on només ell podia participar. I és que sovint els organitzadors de reunions compromeses –com la que es va fer a Barcelona amb un destacat dirigent basc durant la treva d'ETA– només se'ls acudia el seu nom quan volien convidar algun eclesiàstic. “No cal que em llegeixi res, si hi està d'acord el bisbe Carrera signo el que sigui”, va respondre una de les principals dirigents del PSC quan se la va convidar a adherir-se a una carta oberta a l'episcopat espanyol per demanar que no sacralitzessin la unitat d'Espanya.

HOME DE PRESTIGI

El prestigi de Joan Carrera era inqüestionable, tant en l'àmbit eclesiàstic com també en el món cultural, social i polític. Un prestigi que es va forjar a partir de la seva connexió amb l'ACO i la JOC francesa, la influència de grans capellans catalans, el contacte amb la realitat, en especial a les barriades populars de Llefià, Santa Eulàlia i Bufalà, i la seva formació intel·lectual. Tot plegat va contribuir a configurar una sensibilitat humana i social que no l'abandonaria mai. Carrera es va mostrar sempre sensible als patiments de les persones que l'envoltaven. Fa pocs anys, quan l'historiador eclesiàstic Juan María Laboa li va preguntar després d'una conferència quin eren els orígens del Grup Sant Jordi de Promoció i Defensa dels Drets Humans, Carrera va evocar els anys de la resistència franquista i la tasca dels capellans en favor dels empresonats. “Quan recordo com li van matxucar els peus al meu amic comunista, com els tenia...” I no va poder seguir perquè les llàgrimes el van ennuegar. El seu prestigi entre els líders de l'esquerra actuals li venia, en gran part, per la seva incansable tasca d'ajudar tothom. Antoni Gutiérrez, el Guti, quan se li va demanar que fes una conferència sobre la seva visió de l'Església, va respondre ràpidament sense pensar-s'ho: “Si és de part de mossèn Carrera, vaja del bisbe Carrera, el que sigui. Tot el que ell em demani”. Carrera l'anava a veure, quan estava amagat, i li portava aliments.

Eren anys difícils, però ell va copsar perfectament quin havia de ser el paper de l'Església. Mai no va dubtar. Com a vicari episcopal d'Ambients Obrers li va tocar més d'un cop posar-se al davant de la policia que encerclava una església i explicar-los que els tancats no feien res clandestí... sinó una missa! Per aquesta raó, l'extrema dreta el coneixia i el tenia “fixat”. En més d'una ocasió algun líder conegut de l'ultradreta el va anar a trobar per amenaçar-lo i el va empentar contra la paret del Bisbat. Un dia, amb el seu típic somriure d'entremaliat, amb un punt de timidesa, em va donar un informe de la Policia, datat l'octubre de 1967, dedicat al “Rvdo. Juan Carrera Planas”. Entre altres perles, s'hi afirma textualment: “Es un hombre lanzado en cuestiones so-

ciales con una valentía y una audacia increíbles. No dudaría en tomar parte en cuestiones extremistas, sin prejuicios de clase alguna. Su valentía y decisión cuentan con el aval de su inteligencia y su total entrega a sus propias directrices. Es muy inteligente y preparado y por ende una de las máximas figuras del clero de esta Archidiócesis. Precisamente por su valentía y preponderancia y por las características que imprime al ejercicio de su ministerio, se presenta como ciertamente peligroso (...). Dogmáticamente está encuadrado dentro del más avanzado progresismo y políticamente está abrazado a unos sentimientos profundamente catalanistas”.

Molts anys més tard, quan ja era bisbe auxiliar de Barcelona, continuava mantenint la mateixa manera d'actuar, encara que no fos ben vista pels seus superiors jeràrquics. Així, va entendre perfectament l'argumentació d'un altre gran capellà, Josep Maria Vidal Aunós, quan li deia enmig d'un tens Consell Episcopal en què es tractava el tancament dels immigrants a l'Església del Pi i en què la majoria es decantava per acabar amb la situació que ja feia molts dies que durava: “Tu ja ho saps, Joan, moltes vegades ens enganyaven, però nosaltres ja ho sabíem i deixàvem fer”.

MITJANS DE COMUNICACIÓ AL SERVEI DE L'EVANGELI

Una de les seves principals preocupacions sempre va ser la relació entre l'Església i els mitjans de comunicació. Setmanalment va començar a escriure una secció de religió a *El Noticiero Universal* i a la revista *El Eco de Badalona*. Durant vint-i-cinc anys ha mantingut una columna setmanal a *Catalunya Cristiana* i també ha sovintejat altres col·laboracions periodístiques al diari *Avui*, *La Vanguardia*, *El Periódico de Catalunya*. Defensor d'una presència pública de l'Església, mai no va tenir una resposta negativa per a una ràdio o televisió. També és veritat que molts periodistes només el volien a ell en les tertúlies o debats, ja que sabia compaginar magistralment la seva talla intel·lectual amb un to pedagògic, autocrític i amarat de bonhomia irònica. Tot plegat, gens clerical, allunyat dels tics clericals que tan sovintegen avui.

Un dels millors perfils que s'han publicat, arran de la seva mort, ha estat el del periodista i diputat Josep Maria Balcells («Joan Carrera, un bisbe que creia en el Vaticà II». *El Punt*, 9 d'octubre de 2008). Convençut del paper que juguen els mitjans de comunicació, Carrera hi va participar amb entusiasme. Sabia que els mitjans són no només un mirall sinó també un pont de diàleg, un camí per fer visible el missatge de l'Evangeli. Els cara a cara que va protagonitzar amb Ramon Espasa, moderats per Balcells, o els debats a les tertúlies de l'Antoni Bassas, els preparava amb rigor. I no li agradaven les concessions fàcils; mai no va defensar una postura contrària a l'Església per caure més simpàtic.

També va lluitar i advocar per les posicions més moderades en el si de la Conferència Episcopal Espanyola i de la Comissió de Mitjans de Comunicació, de la qual formava part, juntament amb altres bisbes taranconians, com els seus amics Antonio Montero i José Sánchez. I quan va poder va jugar un paper actiu per defensar els candidats més oberts en les diferents eleccions de la Conferència Episcopal Espanyola. Així, Carrera va ajudar a ordinar una estratègia eficaç per aconseguir que Ricardo Blázquez fos el president inesperat de la Conferència, contra tot pronòstic.

VATICÀ II

Joan Carrera no era el típic progressista eclesial o el que s'acostuma a entendre sota aquest concepte. Va intentar seguir les petjades dels grans capellans i eclesiàstics catalans que van afaiçonar l'Església catalana els segles XIX i el segle XX. Des de Torras i Bages fins a Carles Cardó, passant pel Dr. Carreras, Bonet Baltà, Albert Bonet, Bonet Muixí i tants d'altres, en la línia del seu admirat cardenal Vidal i Barraquer. Durant la seva etapa de director literari de Nova Terra va polemitzar, des del respecte personal, amb Alfons Carles Comín. De fet, un dels seus llibres on Carrera dibuixa el seu tarannà eclesial es titula, significativament, *Del postconcili al postprogressisme*.

Tampoc no era un conservador. Era un home equànime, un cristià integrador i propositiu, un bis-

be equilibrat, sempre ponderat i assenyat. Malauradament, davant l'actual panorama de l'Església espanyola, per contrast, se l'equiparava amb l'extrema esquerra. En efecte, en ambients eclesials integristes era considerat una bèstia negra. Amic dels amics, lleial a les seves amistats i respectuós amb tothom, independentment de la seva ideologia. Mantenia l'amistat amb els companys del seus curs, amb els capellans secularitzats i els "companys de batalles". Precisament un grup d'amics històrics van cantar, emocionats, «L'hora dels adéus» al cementiri en el moment del seu enterrament. Va ser el seu darrer homenatge.

Si alguna cosa el definia perfectament era la seva fidelitat envers el Concili Vaticà II, enamorat profundament de tot el que va representar per a l'Església. El Vaticà II va ser el seu somni, la seva particular empresa a la qual va dedicar, amb generositat i esperança, tota la seva vida. Fa uns anys, la RAI va produir la pel·lícula biogràfica de Joan XXIII. En un dels seus viatges a Roma, l'aleshores secretari d'Afers Religiosos Ignasi Garcia i Clavel, el va convidar a visionar privadament la pel·lícula. En acabar, amb llàgrimes als ulls, va pronunciar aquestes úniques paraules amb un lleuger to de tristesa: "Quants somnis, tantes il·lusions que hi vam abocar, i ja veus el resultat". Era molt conscient que, tant a l'Església catalana com a l'Església espanyola, s'anava imposant a poc a poc un altre estil.

BISBE ATÍPIC

Malgrat les dificultats i els aires involucionistes que bufaven, Joan Carrera no va renunciar mai a expressar els seus punts de vista ni a testimoniar les seves conviccions més profundes. Ni quan va ser ordenat bisbe va canviar de plantejaments. Nomenat bisbe auxiliar de Barcelona l'any 1991, una de les primeres entrevistes que va concedir –sense qüestionari previ– es va titular "Un tipo como yo, obispo". I és que amb l'actual sistema d'elecció dels bisbes, basat en el secretisme i en què sovintegen el nepotisme i el tràfic d'influències, Joan Carrera era una excepció que confirma la regla. Encara circula

per Barcelona la llegenda eclesial de dos enviats de Nunciatura entrevistant-se amb mossèn Bonet Baltà, a la Parròquia de Sant Isidre, en la qual aquest insigne eclesiàstic va defensar aferrissadament la candidatura per a bisbe d'un capellà fidel, competent i preparat, però que no tenia cap títol.

Precisament la seva manera de ser planera i allunyada del clericalisme ha estat un dels trets que mai no ha perdut. Continuava vivint en un dels seus barris de sempre, a Bufalà, en un pis de poc més de cinquanta metres quadrats. Quan convenia "s'oblidava" la mitra i sempre que podia refusava els tractaments protocol·laris. Traspuava senzillesa i normalitat. Aquesta humilitat era una de les raons que explicava l'estimació que tanta gent li professava. Quan el nunci el va cridar a Madrid per anunciar-li que el farien bisbe, l'any 1991, en acabar l'entrevista li digué: "Deberá llevar alzacuello." Respongué el bisbe Carrera: "¡Ah! ¿Los obispos han de llevar alzacuello?", i va concloure el nunci: "Todos los sacerdotes, monseñor."

Tampoc no se'n va estar de dir el que pensava el febrer de 1998 sobre l'Església i el franquisme, en una entrevista radiofònica en directe de Josep Cuní. Arran de les declaracions del pare Hilari Ragner, Carrera va ser l'únic bisbe espanyol que va tenir el valor de defensar públicament que l'Església espanyola hauria de demanar perdó per la seva col·laboració amb la dictadura franquista. L'endemà, al metro, em vaig trobar un responsable d'un institut religiós que em va dir: "Només Carrera pot dir-ho, és l'únic que s'atreveix". De fet, ell va ser un dels participants en l'assemblea conjunta de bisbes i capellans –Madrid 1971– que va votar favorablement la resolució de demanar disculpes per l'actuació durant el franquisme, però no va ser aprovada perquè no va obtenir la majoria qualificada necessària. Aquest posicionament li va comportar molts maldcaps, incomprendiments i anònims, que la seva fidel secretària Mercè guardava esparverada en una carpeta. Les cartes incendiàries que va rebre li van fer mal, però mai no va perdre la bonhomia i el bon humor que el caracteritzaven.

Va intentar amb el seu entusiasme habitual, a voltes titllat d'un pèl ingenu, modernitzar i refor-

mar el govern de la cúria de l'arxidiòcesi de Barcelona. Però quan la pressió de l'entorn de l'anterior arquebisbe va ser insuportable i va propiciar un cop d'Estat intern de signe involutiu, va dir prou i va dimitir l'any 2000 en un gest inèdit de solidaritat. Ell sabia perfectament que amb la seva dimissió com a moderador de la cúria cremava qualsevol possibilitat amb vista al futur. Però va preferir ser fidel al seu col·laborador injustament cessat del lloc clau del govern diocesà.

Malgrat tot, grups, moviments i persones aïllades van promoure, en va, la seva candidatura com a arquebisbe de Barcelona. Un dels més persistents va ser Agustí de Semir, que va encapçalar una campanya ciutadana l'abril de 2001 i que en poc temps va inundar el nunci de cartes a favor de Carrera. Deia Semir en una carta oberta adreçada al nunci: "Vaig lluitar per la justícia evangèlica en el període de la dictadura de Franco i vaig defensar intel·lectuals i obrers catòlics en tribunals polítics del règim. Vaig pertànyer al Grup Cristià de Defensa dels Drets Humans, la figura principal del qual era el qui avui és monsenyor Joan Carrera (...) Humilment li suggereixo que sigui monsenyor Carrera el successor del cardenal Carles i com abans millor. Carrera aixecaria els ànims, evitaria les divisions entre catòlics i donaria serenitat i alegria a una gran diòcesi (...) Em permeto afegir-li que noestic sol en aquesta reflexió perquè sigui monsenyor Carrera el nou Arquebisbe de Barcelona". Aquests darrers anys ha continuat promovent diferents iniciatives i generant compliments, com sempre ha fet.

UN GRAN BUIT

Joan Carrera, en la seva llarga i dilatada trajectòria eclesial, ha suscitat consens, estimació i respecte, tant a l'interior de l'Església entre les diferents –i moltes contraposades– sensibilitats, com també a l'exterior en tota mena de cercles i ambients. Només ha tingut enemics en el camp de l'integrisme. Un dels principals, carlí amic personal de Blas Piñar, el va massacrar durant molts anys des d'una publicació que es diu Siempre p'Alante. Avui aquest obscur

personatge s'ha convertit en el referent dels integristes espanyols i catalans.

Ell ha sabut compaginar en una sintonia i equilibri perfectes diferents facetes. Un gran pastor, fidel al seu poble, en especial a les necessitats dels immigrants. El seu profund catalanisme el va abocar a treballar en favor de les onades migratòries que van arribar a l'àrea metropolitana els anys 50 i 60. I aquesta sintonia amb el món de la immigració la va conrear sempre. De gran talla intel·lectual, amb una obra sòlida i amb una gran riquesa de registres, Carrera ha redactat els millors documents de la Conferència Episcopal Tarraconense dels darrers anys, com Arrels Cristianes de Catalunya.

"El buit que deixa la seva figura episcopal per ara és impossible d'omplir. El deixant i els fruits que ha llegat són evidents i la seva herència cristiana i nacionalista l'hem de recollir amb ardor els qui el vam considerar un mestre i un amic", escrivia Albert Manent a la revista *Serra d'Or* del mes de desembre. I el mateix historiador eclesiàstic, especialitzat en la història contemporània de l'Església catalana, reblava el clau en un reportatge de la revista *El Temps* titulat "Bisbes més a prop del cel que no de la terra", tot subratllant el gran buit que deixa el bisbe Carrera. "Carrera ocupava un espai d'influència social, intel·lectual i també política. En molts aspectes és una figura insubstituïble, perquè destacava no tan sols en aquests tres nivells, sinó que també arribava a moltes persones individualment, un lloc al qual no arriben alguns altres bisbes ni fins i tot molts capellans".

Joan Carrera ha estat un precursor del seu temps, avançant-se als principis del Concili Vaticà II. Home d'empenta, va encapçalar un munt d'iniciatives socials –escoles, cooperatives, residències–, culturals –editorials, revistes– i eclesials –Ràdio Estel, Joves de Parròquies, Equips de Pastoral Política i Comunicació, les Escoles parroquials, Grup Sant Jordi– al servei d'una Església conciliar, arrelada en un país al qual estimava profundament, compromesa i fidel a l'Evangelí.